

1983/84:83

Torsdagen den 16 februari

Kl. 14.00

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

2 § Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare

Till valprovsningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att Ella Johnsson (c), Kvibille, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr. o. m. den 19 februari 1984 sedan Rolf Andersson (c) avsagt sig sitt uppdrag.

Till ersättare för riksdagsledamöter har utsetts Rolf Kenneryd (c), Unnaryd, och Tore Fritzson (c), Varberg.

Valprovsningsnämnden har vid sammanträde denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 15 februari 1984

Bengt Hult

/Sven-Georg Grahn

3 § Svar på fråga 1983/84:307 om fördelningen av skolornas s. k. förstärkningsresurs

Anf. 1 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Gunnel Liljegren har frågat mig om jag vill medverka till att den metod att skaffa underlag för resursfördelningen i grundskolan som innebär att skolstyrelsen gör en enkät till föräldrarna om studiebakgrund, socialhjälp m. m. inte kommer till användning. Gunnel Liljegren har också frågat om det förekommer på flera håll att skolstyrelserna gör sådana kartläggningar.

*Om fördelningen
av skolornas s. k.
förstärkningsresurs*

Utgångspunkten för resursfördelningen inom skolan är att den skall grundas på elevernas behov. Självfallet är härvid en bedömning av elevernas sociala bakgrund av stor betydelse. En sådan bedömning säger dock, lika självfallet, ingenting om en elevs skolsituation i det enskilda fallet. Även om en enkät är utformad så att den skyddar integriteten har jag mot denna bakgrund förstäelse för att föräldrar blir upprörda över att utsättas för en sådan enkät.

En behovsriktad resursfördelning får aldrig bli en rent matematisk process, där man väger samman ett stort antal variabler i en formel och därmed tror sig ha uppnått "rättvisa". Resursfördelningen måste grundas på en självständig bedömning från skolstyrelsens sida. Mot denna bakgrund finns det enligt min mening ingen anledning att grunda resursfördelningsbeslut på enkäter till föräldrar om elevernas sociala bakgrund. Jag är också övertygad om att den enkät Gunnel Liljegren åberopar är ett rent undantag.

Anf. 2 GUNNEL LILJEGREN (m):

Herr talman! Jag hade inte väntat mig att statsrådet Göransson skulle försvara det tillvägagångssätt som jag har kritiserat i min fråga. Jag har senare tagit del av intervjuuttalanden från statsrådets sida där han ifrågasätter lämpligheten med enkäten. Att svaren skall lämnas anonymt och behandlas med diskretion – fattas bara annat – ursäktar inte det här tilltaget. Det måste gå att fastställa behovet av förstärkning på ett bättre sätt än med uppgifter om föräldrarnas utbildningsbakgrund och eventuella socialhjälpbehov. Det går faktiskt i andra sammanhang.

Sambandet mellan kriterierna och skolvårigheterna må vara stort, men det är ingalunda hundraprocentigt. Metoden kan dessutom medföra att elever, klasser och skolor som mycket väl skulle behöva få del av extra resurser blir utan.

Vi kan väl vara överens om att man inte skall ha negativa förväntningar på barn. Det finns otaliga bevis på hur klasser, grupper och individer utan studietraditioner hemifrån klarar skolans krav alldeles utmärkt utan att ta i anspråk någon del av förstärkningsresurser. De måste grunda sig på faktiska behov.

Det är min fasta övertygelse, efter mer än 25 år i gamet, att lärare och skolledare tillsammans kan fördela medlen utan en långtgående detaljanalys och onödigt byråkratiskt kineseri.

Mycken kritik har ju riktats just mot det förhållandet att förstärkningsresurserna, tvärt emot vad vi nu diskuterar, fördelas jämnt som en glasyr över hela kakan. Det aktualiserar också, liksom debattfrågan, frågan om ett annat och mindre byråkratiskt statsbidragssystem för skolorna utan rörliga resurser, SÅS-pengar och andra specialdestinerade anslag. Det är väl ingen hemlighet att SÖ arbetar på ett bättre system. Till dess ett sådant kommer måste man ju göra det bästa av den nuvarande uppbyggnaden; därom råder inga delade meningar.

Den huvudsakliga anledningen till att jag tog upp frågan om Finspångenkäten är ändå att den är ett sorgligt tidens tecken, ett tecken på ett

kartlägningsraseri som naggar den personliga integriteten i kanten. I ett annat sammanhang har jag läst om ett förslag att kartlägga förskolebarns hemförhållanden genom att ställa speciella frågor till dem. Bevare oss väl, vilka svar man skulle kunna få!

Samhället måste avstå från att i onödan rota i människors personliga förhållanden, också om syftet är vällovt. Ett samhälle som vill ta till vara det bästa hos medborgarna måste lämna utrymme för enskilda individers och familjers önskemål. Människor måste ha en stark ställning som individer, och detta är särskilt viktigt för dem som inte redan är gynnade genom god ekonomi, begåvning eller samhällsställning. Därför skall man inte utgå från kriterier som av många kan uppfattas som kränkande när förstärkningsresurser – av vad slag det vara må; de behöver inte vara skolans – skall fördelas.

Fallet Finspång är kanske ett olycksfall i arbetet, men det är samtidigt ett ont tidens tecken, och det är min förhoppning, liksom statsrådets, att avståndstaganden från statsrådets sida kan förhindra sådana olycksfall.

Anf. 3 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill i anslutning till Gunnel Liljegrens replik göra några ytterligare kommentarer och förtydliganden.

Jag vill understryka att det är viktigt att vi i våra skolor har möjlighet att få en särskild resurstilldelning efter behov. Jag har i två budgetpropositioner haft anledning att uppmärksamma att man ute i landet har gjort denna fördelning förvånansvärt schablonmässigt. Detta har många tolkat – jag såg t. ex. en tidningsrubrik – som att skolministern i budgetpropositionen ger bakläxa åt skolstyrelserna. Men det har jag inte gjort. Jag har sagt i många sammanhang att jag tror att man möjligen har litet för höga ambitioner och för in för många kriterier på de särskilda behoven, och då råkar man så småningom ut för att kriterier tar ut varandra. Då blir det som om man gjorde fördelningen per huvud.

När vi nu har en decentraliserad beslutsordning i våra skolor och skolkommuner, är det viktigt att denna decentralisering innebär att man inte decentraliserar räknedosor eller decentraliserar tillämpningen av schabloner utan verkligen överlämnar åt skolstyrelser och skolledningar att använda sitt omdöme, sin iakttagelseförmåga och sin kontakt med verkligheten och därpå grunda sina beslut. De schabloner och undersökningar man behöver får då belägga och stödja de beslut man kommer fram till, icke vara grunden för besluten. Detta tycker jag är centralt att framhålla när det gäller den särskilda behovsfördelningen.

Anf. 4 GUNNEL LILJEGREN (m):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för detta ytterligare klarläggande. Det går ju väl i linje med vad jag nämnde om förstärkningsresursens fördelning.

Statsrådet nämnde ingenting om lämpligheten av det nuvarande systemet, om det över huvud taget är lämpligt att ha en så pass stor rörlig resurs som i dag – men det kan vi kanske återkomma till en annan gång.

---

*Om fördelningen
av skolornas s. k.
förstärkningsresurs*

*Om Sveriges
internationella åta-
ganden i fråga om
flyktingar*

Jag utgår från, även om statsrådet inte sade det uttryckligen, att statsrådet vill medverka aktivt till att förhindra att liknande fall inträffar i fortsättningen. Det finns "ingen anledning att grunda resursfördelningsbeslut på enkäter till föräldrar", säger statsrådet. Jag tycker kanske att detta avståndstagande inte är tillräckligt kraftigt.

Anf. 5 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig då upprepa att den decentraliserade beslutsordning som tillämpas förutsätter att skolstyrelserna vågar ta ställning utifrån de iakttagelser i skolkommunen som ledamöterna gör med sina egna sinnen. Jag tror att det är mycket viktigt att detta sägs.

Därmed har jag också klarlagt varför jag tycker att enkäter inte kan ha någon annan funktion än den understödjande och beläggande. Det kan emellanåt finnas skäl att också göra enkäter i de fall där man möjligen ifrågasätter den behovsfördelning som sker.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:310 om Sveriges internationella åtaganden i fråga om flyktingar

Anf. 6 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Alexander Chrisopoulos har frågat utrikesministern vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att fullfölja de internationella åtaganden som Sverige har gjort när det gäller flyktingar. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Sveriges utrikespolitik har som ett viktigt syfte att medverka till fredliga lösningar av internationella konflikter och att öka respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna. En framgångsrik internationell samverkan i dessa hänseenden medför minskad risk för nya flyktingsituationer.

Sverige bedriver härutöver en aktiv flyktingpolitik, som omfattar stöd till FN:s flyktingkommissarie (UNHCR), FN:s hjälpprogram för palestinska flyktingar (UNRWA) och andra organisationer med verksamhet bland flyktingar samt bistånd till flyktingar i u-länder. En viktig del av flyktingpolitiken är vidare det generösa mottagandet av flyktingar i Sverige och samarbetet med övriga, främst europeiska, länder i syfte att verka för en solidarisk ansvarsfördelning.

Regeringen följer uppmärksamt uppkomna flyktingsituationer i världen och tar aktiv del i arbetet på att söka lösningar, i första hand genom samarbete med FN:s flyktingkommissarie. Sverige hör till de främsta bidragsgivarna till UNHCR. Utvecklingen av den iranska flyktingsituationen och flyktingsituationen över huvud taget i Mellanöstern har föranlett regeringen att nyligen ta initiativ till särskilda konsultationer med FN:s flyktingkommissarie. Syftet med dessa konsultationer är att åstadkomma en mer effektiv internationell samverkan, i vilken Sverige, såsom i tidigare

liknande situationer, är berett att ta sitt ansvar.

Svensk flyktinglagstiftning har utformats på grundval av 1951 års Genèvekonvention om flyktingars rättsliga ställning. Konventionens definition av begreppet flykting återfinns som en bestämmelse i den svenska utlänningslagen och tillämpas i överensstämmelse med konventionens syfte. Svensk lagstiftning erbjuder skydd även för andra kategorier av flyktingar än dem som omfattas av konventionen. I förhållande till vår folkmängd har vi under senare år tagit emot fler flyktingar än många andra jämförbara länder. Regeringskansliet och invandrarverket har regelbundna kontakter med FN:s flyktingkommissarie i Genève i asylrättsliga frågor. Likaså förekommer regelbundna överläggningar i flyktingfrågor såväl inom Europarådet som inom ramen för det nordiska samarbetet.

Jag vågar därför påstå att regeringen håller sig väl underrättad om utvecklingen på flyktingområdet och att regeringen i stor utsträckning lever upp till de internationella åtaganden som har gjorts i form av konventioner eller andra överenskommelser och åtaganden i fråga om asylrätten och andra flyktingfrågor.

Anf. 7 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret.

Min fråga har föranletts av den enligt min uppfattning mycket egendomliga och motsägelsefulla utformningen och tillämpningen av flyktingpolitiken i Sverige.

Å ena sidan förpliktigar man sig genom undertecknandet av Genèveöverenskommelsen att ge asyl åt förföljda och flyktingar efter en saklig prövning. Å andra sidan försöker man genom införandet av visumtvång och genom samarbete med den fascistiska militärjuntan i Turkiet och dess myndigheter förhindra en saklig prövning av flyktingars rätt till politisk asyl.

Å ena sidan vill man genom undertecknandet av Genèveöverenskommelsen gärna framstå som ett land med en flyktingpolitik som bygger på humanism, internationell solidaritet och medkänsla, å andra sidan förverkligar och praktiserar man en politik som huvudsakligen syftar till att förhindra flyktingar och förföljda människor från att söka politisk asyl i Sverige.

Å ena sidan undertecknar man internationella överenskommelser, å andra sidan arbetar man aktivt för att urholka dem och sätta dem ur spel. För att kunna ursäktas denna parodi på flyktingpolitik åberopar man flyktingkommissarien och hans bedömning av läget i Turkiet som ett slags garanti för de iranska flyktingarnas fortsatta öde.

Jag vill fästa invandrarministerns uppmärksamhet på att utformningen av den svenska flyktingpolitiken och ansvaret för därav följande bedömningar och beslut ligger på den svenska regeringen och berörda myndigheter. Det går inte att överlasta det på flyktingkommissarien, oavsett vad han har för bedömning.

Vill man införa en reglerad flyktinginvandring i strid med Genèveöverens-

*Om Sveriges
internationella åta-
ganden i fråga om
flyktingar*

kommelsen, som man varit med om att underteckna, skall man säga det öppet – det är ärligare. Men då blir också flyktingpolitiken en arbetsmarknadsfråga. Och man skall då inte ge sken av att föra en politik som bygger på internationell solidaritet, humanism och medkänsla.

Slutligen vill jag fråga invandrarministern följande. Förra året sökte drygt 3 000 polacker politisk asyl i Sverige. Detta har inte förorsakat någon masshysteri över en förestående invasion av polacker. I år kom 400 iranier från Turkiet. Det har föranlett regeringen att skyndsamt skicka tjänstemän från UD som i samarbete med de turkiska myndigheterna stoppar dessa människors möjligheter att söka politisk asyl i Sverige. Varför?

Anf. 8 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Den svenska regeringen förhindrar inte flyktingar att komma hit, utan vi lever upp till den Genèvekonvention – och litet till – som vi har undertecknat. Vi har haft en mycket generös praxis när det gäller iranska och irakiska flyktingar. Inte i något fall sedan 1980 har polismyndigheten vid Arlanda – som handlägger 70 % av den här aktuella inströmningen – verkställt avvisningar av iranska eller irakiska medborgare till hemlandet. På det sättet har vi också sedan ett år tillbaka givit arbetsmarknadsverket ett speciellt uppdrag att vidta särskilda åtgärder för att vi effektivt och utan tidsutdräkt skall kunna åstadkomma snabba avgöranden i fråga om asylansökningar från iranier och irakier.

Får jag också, herr talman, säga några ord när det gäller de åtgärder som vidtagits av svenska myndigheter i Ankara och Istanbul för att medverka i samband med bl. a. incheckning av iranska medborgare som ämnar resa till Sverige. Där är bakgrunden den, enligt ICAO-konventionen, att det åligger flygbolagen att kontrollera om en utlänning som reser med bolaget är försedd med erforderligt visum. Såvitt avser resande från Istanbul har det förekommit en inte obetydlig omfattning av förfalskade visumstämplar. Inom ramen för utlandsmyndigheternas konsulära arbetsuppgifter ingår också, enligt min mening, att bistå flygbolagen med uppgifter om en svensk visumstämpel är äkta eller inte.

Anf. 9 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! För att belysa generositeten när det gäller den svenska flyktingpolitiken säger invandrarministern att Arlandapolisen fått direktiv om att inte förhindra mottagandet av eller skicka tillbaka folk som kommer från Iran. Men de svenska myndigheternas och den svenska regeringens aktivitet sträcker sig till Turkiet. Genom visumtvånget förhindras iranska flyktingar att över huvud taget söka politisk asyl i Sverige. De olagligheter när det gäller förfalskningar av visumstämplar som invandrarministern pekar på förorsakas uteslutande av att regeringens beslut om visumtvång förhindrar dem att söka politisk asyl. Enligt min uppfattning måste detta stå i direkt strid mot de överenskommelser Sverige har träffat.

Anf. 10 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Alexander Chrisopoulos talar mot bättre vetande – det måste han vara medveten om.

För det första: Viseringspolitiken avser bonafide-resenärer.

För det andra har regeringen med stor ömsinhet försökt handlägga flyktingfrågorna, inte minst när det gäller iranier och irakier, så att just de människor som är i störst behov av att få ett skydd skall kunna komma hit. Vi har haft överläggningar med flyktingkommissarien för att han och hans medarbetare skall kunna använda den svenska kvoten, så att vi på det sättet kan ställa upp för dessa människor och visa dem den solidaritet de är i behov av.

Anf. 11 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Visumtvånget används av regeringen och myndigheterna som ett medel för att reglera flyktinginvandringen. För en turkisk medborgare finns det i dag inga möjligheter att resa till Sverige utan visum. Det finns inga möjligheter för en person från Turkiet att söka politisk asyl i Sverige om han inte har visum. Man kan inte från något flygbolag köpa biljett från Turkiet om man inte har visum. Man kan över huvud taget inte – inte heller genom att resa exempelvis med tåg – komma till Sverige och söka politisk asyl. Visumtvånget är alltså ett effektivt medel att förhindra dessa människor att söka politisk asyl. Det kan man inte kalla för en generös invandringspolitik. Det är snarare fråga om en reglerad flyktinginvandring. Men då får man säga att det är så. Flyktinginvandringen blir därigenom en arbetsmarknadsfråga, och inte en fråga som kräver ställningstaganden som bygger på en humanistisk och medmänsklig grund.

Anf. 12 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Än en gång: Regeringen föredrar att låta svenska myndigheter bedriva svensk flyktingpolitik och ställa upp för de människor som vill komma hit. Såväl människor från Iran och Irak som människor från andra håll kan komma till Sverige just därför att vi har organisationer som kan bistå dem som är i behov av att komma hit.

Anf. 13 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Jag skulle vilja be invandrarministern svara på ytterligare en fråga.

Som jag sade tidigare sökte 3 000 polacker politisk asyl i Sverige förra året. Det har inte förorsakat någon som helst masshysteri där man talat om en förestående invasion av polacker eller något liknande. Men de 400 iranier som kom hit från Turkiet förorsakade däremot en enormt omfattande masshysteri. Regeringen ansåg det nödvändigt att skicka UD-tjänstemän till Turkiet och genom samarbete med myndigheterna där stoppa denna invandring. Vad var det som gjorde att den svenska regeringen ansåg det nödvändigt att ingripa när det gällde iranier men inte när det gällde polacker?

Anf. 14 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Jag tror att det som Alexander Chrisopoulos beskriver är pressens återgivning av situationen. Den svenska regeringen har varken känt sig hysterisk eller upplevt att det varit någon massinvandring. Däremot bedömer vi det av andra skäl som allvarligt när den svenska regeringen inte har möjlighet att bedriva flyktingpolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1983/84:305 om verksamheten i s. k. rehagrunder

Anf. 15 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! John Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra förtidspensioneringar i fall där betydande arbetsförmåga finns kvar och där man i ett gynnsammare arbetsmarknadsläge mycket väl skulle kunna tänka sig fortsatt arbete.

Jag är helt överens med John Andersson om att man skall ta till vara människors arbetsförmåga och undvika förtidspensioneringar. Ett sådant synsätt ligger också till grund för alla de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som syftar till att öka arbetshandikappades möjligheter på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsutbildningen är ett av de viktigaste hjälpmedlen för att ge handikappade möjlighet att få anställning på den reguljära arbetsmarknaden. Sedan januari 1980 finns arbetsmarknadsinstitutet för yrkesinriktad rehabilitering av handikappade. Institutet har utvecklat en väl fungerande metodik för att bl. a. träna upp den sökandes arbetsförmåga, arbeta med inplaceringar och med anpassningsåtgärder på arbetsplatsen. Samhällsföretag arbetar vidare med att organisera sin verksamhet, så att fler arbetshandikappade skall kunna tas emot på befintliga platser.

Under detta budgetår har arbetsmarknadsstyrelsen fått särskilda medel för att arbeta med unga handikappade som har förtidspension eller sjukbidrag eller som är i riskzonen för förtidspensionering.

Handikappkommittén har nyligen lagt fram förslag bl. a. om lönebidragen. Förslagen bereds f. n. inom regeringskansliet. Jag avser inom kort att föreslå regeringen att den lägger fram förslag på området för riksdagen.

Kommittén arbetar nu vidare bl. a. med frågan om ett rehabiliteringsstöd, som skall ge unga handikappade arbete, praktik eller utbildning i stället för förtidspension.

Om vi skall kunna förbättra arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden måste vi arbeta med ett brett spektrum av åtgärder och ha ett väl fungerande samarbete mellan de olika samhällsorgan som är engagerade i rehabiliteringsarbetet. Försäkringskassornas rehagrunder är ett forum för sådant samarbete. Rehagrunderna gör upp en gemensam planering i enskilda rehabiliteringsärenden, kommer överens om ansvarsfördelning och skall se till att den enskilde inte "hamnar mellan stolarna" eller bollas mellan olika rehabiliteringsinstanser.

På central myndighetsnivå samverkar riks försäkringsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen och kommunförbundet i den s. k. RASK-gruppen för att förbättra rehabiliteringsinsatserna. Detta samarbete är en viktig del i det pågående arbetet med att förbättra samhällets service till medborgarna.

Anf. 16 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Anledningen till att jag ställt den här frågan är ett brev som jag fått från en lokal rehagrupp. Man är mycket bekymrad över den situation som råder och konstaterar: I dag diskuterar vi inte möjligheterna för de handikappade att få ett arbete, utan vi diskuterar i de flesta fall en förtidspensionering. – Man avslutar brevet med att framhålla att den rehagrupp som blir en pensioneringsgrupp inte är värd sin stolta beteckning.

I svaret på min fråga hänvisar arbetsmarknadsministern till kommande förslag. Det är ju för tidigt att yttra sig om dem – jag brukar avvakta och bedöma förslag först då de föreligger. Jag går alltså inte in på förslagen nu.

Eftersom arbetsmarknadsministern tydligen är överens med mig om att man skall ta till vara människornas arbetsförmåga och undvika förtidspensioneringar och även säger att detta synsätt ligger till grund för alla de åtgärder som regeringen vidtar för att öka de arbetshandikappades möjligheter på arbetsmarknaden, ställer jag mig litet undrande till att man t. ex. sätter ett tak för anställning med lönebidrag. Jag kan inte finna att det står i överensstämmelse med det synsätt som Anna-Greta Leijon här säger sig ha.

Jag skall kortfattat ange en del av bakgrunden. I måndags fanns det en artikel i Aftonbladet, där Rolf Utberg i Handikappförbundet sade följande:

”Statistiken visar att de handikappades möjligheter att få jobb minskat drastiskt.

I början av 1960-talet fick cirka 35 procent av alla arbetsökande med handikapp jobb på den reguljära arbetsmarknaden.

I början av 1970-talet fick cirka tio procent jobb. De senaste årens statistik visar på en katastrofal nedgång. Bara sju procent får arbeten.”

Vidare framgår det av artikeln att 2 100 ungdomar under 29 år förtidspensioneras årligen. De handikappades situation är alltså katastrofal. Men det kanske blir en förändring – med tanke på de kommande förslagen. Vad som hittills gjorts är inte på långa vägar till fyllest.

Anf. 17 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag vill framhålla att jag inte talade enbart om de förslag som kommer att läggas fram, utan också om det arbete som redan är i gång och som vi vet ger god effekt.

Arbetsmarknadsinstitutet, inom arbetsmarknadsverket, har fungerat några år. Det var naturligtvis vissa inkörningssvårigheter. Men såvitt man nu kan bedöma ger deras arbete ett väldigt gott resultat. Vi har fått helt nya möjligheter när det gäller att arbeta med de arbetshandikappade.

Torsdagen den
16 februari 1984

*Om verksamheten i
s. k. rehagrupper.*

Arbetsmarknadsinstitutet har – till skillnad från många arbetsförmedlingar – mera tid. De kan verkligen ta sig an de arbetssökande. Det är särskilt viktigt när det gäller människor med arbetshandikapp.

Jag nämnde också den verksamhet som pågår bland unga förtidspensionärer. Arbetsmarknadsstyrelsen hade för ett par år sedan en försöksverksamhet bland unga förtidspensionerade och sjukbidragsberättigade. Den verksamheten gav väldigt gott resultat, och den ledde till att många av de ungdomar som deltog fick fast arbete. Det har resulterat i att vi även i år har gett arbetsmarknadsstyrelsen extra medel för att man skall kunna fortsätta med försöksverksamheten.

Det är naturligtvis så att det här inte på långt när löser alla problem. Skall vi klara det stora problemet – de unga förtidspensionärerna – måste vi göra någonting av det som handikappkommittén just nu håller på att utarbeta förslag om. Det gäller att införa en ny form av rehabiliteringsstöd och att samtidigt anpassa arbetsplatserna efter de behov som människor med olika handikapp har.

Anf. 18 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Faktum kvarstår, Anna-Greta Leijon, att det är en kraftig försämring. Har Rolf Utberg fel när han i intervjun, under hänvisning till statistiska uppgifter, redogör för utvecklingen? Eller förväntas en förändring ske nu?

Jag återkommer till resonemanget om taket för lönebidragsanställda vid de allmännyttiga organisationerna. Ungefär 1 200 människor har varje år fått anställning på det sättet. Men nu har man satt ett tak vid 500. Det betyder att minst 700 människor i år inte kommer att få en sådan anställning – antalet lönebidragsanställda ökar emellertid hela tiden.

Om man vill hjälpa dessa människor, om man vill slå vakt om de sämst ställda i samhället – t. ex. de arbetshandikappade – borde det vara möjligt att göra mera.

Det är mycket troligt att de förslag som kommer att läggas fram innebär en förbättring av situationen. Därför skall jag inte i förväg döma ut förslagen. Jag får väl avvakta och se vilka nya grepp som kommer att tas.

Anf. 19 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det är riktigt som John Andersson säger att av de arbetshandikappade som söker arbetsförmedlingens hjälp för att få jobb är det andelsmässigt färre som får jobb nu. Det beror på att vi har ökat insatserna, vilket jag kortfattat beskrev förut, så att många fler arbetshandikappade vänder sig till arbetsförmedlingen nu än på 1960-talet. Man kan säga att vi har fört fram en dold arbetslöshet i det öppna ljustet. Antalsmässigt är det ungefär lika många nu som tidigare som får jobb. Strävan måste naturligtvis vara att öka det här antalet.

När det gäller frågan om lönebidragen har vi, som jag nämnt så många gånger tidigare, en aktuell framställning från arbetsmarknadsstyrelsen. Regeringen kommer snart att redovisa sitt ställningstagande beträffande

denna. Det är inget allmänt tak på lönebidragen ens för de allmännyttiga organisationerna. Det finns en möjlighet för dem att få det 75-procentiga bidraget.

Nr 83

Torsdagen den
16 februari 1984

---

*Om verksamheten
vid SAFAC-verk-
staden i Storuman*

Anf. 20 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Det är ytterligt få av dessa organisationer som ekonomiskt klarar av det 75-procentiga bidraget. De här organisationerna klarar inte ens av att betala de 10 procenten. I de flesta fall har kommunen gått in och betalat de 10 procenten för att de arbetshandikappade skall kunna få behålla sina jobb.

Eftersom regeringen inte har behandlat skrivelsen från arbetsmarknadsstyrelsen vill jag skicka med en hälsning till regeringen att den välvilligt behandlar denna framställning.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1983/84:306 om verksamheten vid SAFAC-verkstaden i Storuman

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! John Andersson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att SAFAC:s mekaniska verkstad i Storuman inte skall läggas ned.

Samhällsföretagsgruppen, där SAFAC ingår, är en självständig stiftelseorganisation med uppgift att sköta den skyddade verksamheten i landet. Det innebär att varken regeringen eller jag som enskilt statsråd kan påverka enskilda beslut inom företagsgruppen.

John Andersson har anfört att en eventuell nedläggning av verkstaden skulle bero på nedskärningar av driftbidraget till Samhällsföretag. På detta vill jag dock svara att företagsgruppen hittills i huvudsak har tilldelats de driftmedel man begärt. Anförda ekonomiska skäl till en nedläggning måste således vara motiverade av prioriteringar inom Samhällsföretagsgruppen.

Anf. 22 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Mina två frågor berör samma områden, och vi skulle ha kunnat ha fördubblade repliktider och diskuterat dem på samma gång.

Det här svaret ställer jag mig litet undrande till. Anna-Greta Leijon sade att varken hon eller regeringen kan påverka den här frågan. Sedan sade hon att Samhällsföretag i huvudsak har fått de medel som man har begärt och att frågan om en nedläggning inte har att göra med detta.

Sedan jag ställde den här frågan har ett åttiotal socialdemokratiska riksdagsledamöter besökt Västerbotten. Två av dem besökte Storuman. Enligt ett referat i Västerbottens Folkblad sade Margareta Persson:

"Kraven från riksdagen om nedskärningar inom Samhällsföretaget

SAFAC måste omprövas." Hon lovade även inför stormötet med deltagande från Storumanverkstaden att hon skulle framföra en hälsning till Anna-Greta Leijon.

De här två ledamöterna tände ju en hoppets stjärna för dessa människor. Jag vill då bara konstatera att arbetsmarknadsministern, såvitt jag kan förstå, med sitt svar har släckt denna hoppets stjärna.

Man måste ställa sig frågan om de sociala målen inte längre gäller. Man kan göra det bl. a. med utgångspunkt i riksdagsman Börje Nilssons uttalande i LO-tidningen, att vi inte kan göra undantag från de sociala målen, eftersom man då sviker idén med Samhällsföretag.

Enligt vad verkställande direktören i SAFAC i Västerbotten säger är det helt klart att det är dessa besparingar som gör att man måste företa inskränkningar och lägga ned arbetsplatser. Han säger klart att det handlar om att vi i Västerbotten måste spara 2,8 miljoner. Han säger vidare att detta inte är något påhitt från deras sida utan att det bakom detta ligger beslut av statsmakterna. Då borde både Anna-Greta Leijon och regeringen i övrigt ha möjlighet att vidta de åtgärder och ta de initiativ som behövs för att dessa människor skall få behålla sina jobb.

Anf. 23 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Svaret på John Anderssons fråga var kort, och det var medvetet, eftersom det inte är min uppgift att gå in i Samhällsföretags interna skötsel.

Sedan till sakfrågan. SAFAC har två verkstäder i Storuman – en textilverkstad och en mekanisk verkstad. Det är riktigt att vi skall ha de sociala målen för Samhällsföretag. Men det betyder inte att vi för den skull i alla lägen skall tillverka just de produkter som man i dag framställer på olika verkstäder, utan man måste kunna ändra produktionen. Det viktiga är vad som händer med de människor som finns på dessa verkstäder.

Eftersom denna mekaniska verkstad sedan flera år tillbaka inte fungerar på ett bra sätt – ekonomiskt kostar den väldigt mycket – har man funderat över om man inte med en annan produktion kan nå samma sociala mål. Därför har SAFAC beslutat att utreda två olika alternativ.

Det ena är att den här mekaniska verkstaden avyttras och att personalen skolas om och får jobba på den textila verkstaden. Det andra alternativet är att man avyttrar den mekaniska verkstaden men flyttar över en mindre mekanisk avdelning till den textila verkstaden. En mindre del av personalen skulle då behöva skolas om.

Vilket av dessa alternativ man än väljer kommer det inte att hända någonting förrän om ett och ett halvt år. Inte heller kommer enligt något av alternativen någon av de arbetshandikappade som finns här att mista jobbet. Dessutom är det så att dessa två verkstäder lokalmässigt ligger ganska nära varandra, och därför behöver förändringarna när det gäller reseavstånd och sådant inte betyda så mycket för de enskilda.

Anf. 24 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! För det första säger de anställda i Storuman bl. a. att man har så många handikappade att det är omöjligt att flytta över dem till annan verksamhet. För det andra brukar det i de flesta fall när man börjar flytta om folk hända att man till slut mister arbetsplatser. Det finns ju rika erfarenheter när det gäller det tillvägagångssättet.

Anna-Greta Leijon säger sedan att det inte fungerar på ett bra sätt, och hon kommer fram till att det beror på ekonomin. Det är väl ändå så att man driver på i fråga om lönsamheten, och härvidlag är inte Storuman något isolerat fall. skulle jag tro. Man börjar släppa det sociala målet – nu är det lönsamheten som räknas. Jag tycker att man klart kan utläsa detta ur olika uttalanden som har gjorts under den här tiden då man har diskuterat Storuman. Varför behöver då Anna-Greta Leijons partikamrat Margareta Persson stå där uppe i Storuman och säga till de anställda att kraven från riksdagen på nedskärningar inom samhällsföretaget SAFAC måste omprövas? Både Margareta Persson och Mats Olsson lovade SAFAC:s anställda, såväl i Storuman som i övriga landet, att deras problem med nedskärningar och friställningar skulle framläggas för den socialdemokratiska riksdagsgruppen – och framför allt för arbetsmarknadsministern Anna-Greta Leijon.

Anf. 25 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag vill bara kort upprepa vad jag sade förut: I inget av de alternativ som det resoneras om uppe i Storuman finns det med några friställningar av arbetshandikappade.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1983/84:82 om förbud för fackliga organisationer att infordra vissa uppgifter, m. m.**Anf. 26** Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Sten Svensson har frågat mig om jag vill medverka till att fackliga organisationer förbjuds påtvinga enskilda personer som avser att utföra ombyggnadsarbeten i egen regi att upprätta kollektivavtal. Ett sådant förbud skulle enligt Sten Svensson vara liktydigt med att införa s. k. negativ föreningsrätt. Vidare har Sten Svensson frågat vilka åtgärder som övervägs inom regeringen när det gäller arbetsrättslagstiftningen i dessa sammanhang.

Som en bakgrund hänvisar Sten Svensson till ett frågeformulär som sänds ut av Svenska byggnadsarbetareförbundet till dem som har sökt byggnadslov för om- eller tillbyggnad av egna fastigheter. Formuläret innehåller frågor om vilken entreprenör som skall anlitas och om arbetskraft kommer att anställas för den händelse arbetena skall utföras i egen regi.

Till detta vill jag först svara att jag inte har för avsikt att medverka till något förbud för fackliga organisationer att begära kollektivavtal för arbete som

Torsdagen den
16 februari 1984

*Om förbud för
fackliga organisa-
tioner att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

bedrivs inom deras avtalsområden. Det är sedan länge en av vårt arbetsrättsliga regelsystems grundsatser att de fackliga organisationerna står fria att begära kollektivavtal och att ytterst hävda det kravet genom fackliga stridsåtgärder. Något skäl att rubba den grundsatsen finns inte.

Jag kan inte heller se något otillbörligt i att en facklig organisation tar del av offentliga handlingar och söker skaffa in uppgifter av det slag som Sten Svenssons fråga gäller i syfte att bevaka de fackliga intressena och utreda om kollektivavtal bör begäras. Det är inte klart för mig på vad sätt det skulle kunna innebära, som Sten Svensson gör gällande, att de fackliga organisationerna upphöjer sig till myndigheter.

Jag vill gärna ta tillfället i akt att påpeka att det är en sammanblandning av olika ting att sätta likhetstecken mellan ett förbud att begära kollektivavtal och ett skydd för den negativa föreningsrätten. De fackliga organisationerna begär kollektivavtal för att bevaka fackliga intressen. Detta är och måste vara helt legitimt. Detta är också något annat än ett tvång att någon skall vara med i eller stå utanför en arbetsgivarorganisation.

Såvitt gäller den negativa föreningsrätten i den egentliga meningen vill jag hänvisa till de genomgångar av den frågan som har gjorts både av den första och av den andra arbetsrättskommittén. Frågan har gällt i första hand arbetstagarnas föreningstillhörighet och bruket av s. k. organisationsklausuler. Jag hyser inte någon annan mening än kommittéerna, dvs. att det saknas anledning för lagstiftaren att vidta några åtgärder.

Med detta är även Sten Svenssons andra fråga besvarad. Regeringen överväger inte några åtgärder när det gäller den arbetsrättsliga lagstiftningen i dessa sammanhang.

Anf. 27 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag är emellertid förvånad över den negativa inställning till de problemlösningar som jag tagit upp i interpellationen som svaret präglas av. Jag vill därför återge bakgrunden till det exempel som åberopas i interpellationen, nämligen det brev som Svenska byggnadsarbetareförbundets avdelning 25 i Uppsala har utsänt till dem som söker byggnadslov.

Så här lyder brevet, rubricerat "Ert planerade bygge", i sin helhet:

"Vi har erfarit att Ni sökt om byggnadslov för ett byggobjekt, men kanske inte bestämt om Ni skall bedriva arbetet i egen regi eller anlita företag. Om Ni bestämmer Er för att utföra arbetet i egen regi, med anställd arbetskraft, skall kollektivavtal upprättas mellan Er och oss.

Om företag anlitas för byggobjektet, vill vi göra Er uppmärksam på de lycksökare som uppträder inom branschen. Bland dessa är det oftast fråga om skattefiffel, ibland saltade räkningar eller dåligt utförda jobb, eller också slutar äventyret med konkurs. Vi vill därför rekommendera Er att ta reda på om den Ni tänker anlita är en seriös företagare. Ta gärna kontakt med oss, så lämnar vi upplysningar om företaget är kollektivavtalsbundet med vår organisation.

För att underlätta de första kontakterna mellan Er och oss, är vi

tacksamma om bifogade svarsformulär ifylles och återsändes inom 14 dagar. Är Ni intresserad av ytterligare information, ta kontakt med oss för ett personligt sammanträffande.”

Jag måste säga, herr talman, att jag blir upprörd över hur den fackliga organisationen i det här fallet agerar. Man försöker ge sken av att vederbörande person som sökt byggnadslov måste besvara brevet och att det helst skall ske inom en angiven tidsfrist. Man ger vidare sken av att det finns bestämmelser som säger att det är obligatoriskt att teckna kollektivavtal. Man säger i brevet att kollektivavtal *skall* upprättas. Jag ber arbetsmarknadsministern uppmärksamma formuleringen ”kollektivavtal skall upprättas”. Jag trodde, herr talman, att vi har föreningsfrihet i vårt land. Anser arbetsmarknadsministern att det är obligatoriskt med kollektivavtal när en fastighetsägare bygger i egen regi? Jag är mycket intresserad av ett svar på den frågan.

I det enskilda fall som jag här närmare har studerat och som ligger till grund för min interpellation gäller ombyggnadstillståndet ett enskilt småhus – inte en rörelse. Men ytterst gäller denna interpellationsdebatt vilken status som de fackliga organisationerna har eller skall ha i vårt land. Har de ställning som myndigheter eller är de ideella intresseorganisationer? Debatten gäller också frågan om vi har en reell yrkes- och näringsfrihet i Sverige.

Enligt min bestämda uppfattning är de fackliga organisationerna inga myndigheter. Därför är det relaterade tillvägagångssättet förkastligt. Genom att agera på det här försåtliga sättet och genom en serie andra metoder försöker man skaffa sig det arbetsmonopol som ingen regering – kanske inte heller fru Leijon – vill lagstifta om. I stället gräver socialdemokraterna sig allt längre ned i skyttegravarna när det gäller fackligt missbruk av arbetsmarknadslagstiftningen. Facket får inte kritiseras eller ifrågasättas på något sätt. Vad facket gör är alltid rätt. Det är höjt över alla misstankar.

Det fall som jag har beskrivit i interpellationen och som jag ytterligare har belyst genom att läsa upp det brev som åtföljde den angivna blanketten är nämligen inte unikt. På flera områden försöker vissa LO-grupper att de facto stampa ut enmansföretag. Speciellt utsatta är företag som verkar inom just byggnadsbranschen.

I Skåne har exempelvis Byggnadsarbetareförbundet konsekvent vägrat att godta s. k. kompanjönföretag. Många av dessa företag startas av arbetslösa byggnadsarbetare. Det kan vara ett sätt för dem att komma i gång med ett nytt arbete i stället för fortsatt arbetslöshet. Flera av de personer som har tagit dylika enskilda initiativ har hotats med blockad eller försatts i blockad, därför att de inte har accepterat fackets diktat. Facket har krävt att endast en av kompanjonerna får vara arbetsgivare och att alla de övriga måste betraktas såsom anställda. De anställda, dvs. kompanjonerna, skall sedan ha avtalsenlig lön så att de nya företagen inte skall kunna priskonkurrera. Det gamla beprövade receptet för nya företagare att ta ut en mindre lön i början för att se om det hela bär sig tolereras med andra ord inte.

I ett avtal mellan Målarmästarnas riksförening och Målareförbundet finns

*Om förbud för
fackliga organisa-
tioner att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

Torsdagen den
16 februari 1984

*Om förbud för
fackliga organisa-
tioner att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

en paragraf, som säger att enmansföretag inte får ta större arbeten än för 4 000 kr. per arbete – detta för att de små företagen inte skall få några konkurrensfördelar. Allt vore väl i sin ordning, om det vore frivilligt för den enskilde företagaren att skriva under avtal, men så är inte fallet. I stället hotar facket med eller försätter företaget i blockad. Skriver företagarna inte på ändå, riskerar de allvarliga störningar i sin yrkesverksamhet. Skriver de på avtalet, kan de knappast försörja sig i sitt yrke. Facket tolererar med andra ord inte konkurrens från enmansföretag. Konsumentens intresse i sammanhanget talas det över huvud taget inte om.

Inom Elektrikerförbundets område arbetar man på två sätt för att undvika konkurrens från enmansföretag och företag utan avtal. El-ettan i Stockholm vägrar att skriva kollektivavtal med enmansföretag – en i och för sig logisk slutsats, eftersom en facklig organisation då inte kan representera någon anställd på arbetsplatsen. Därefter går man ut till andra fackliga organisationer i cirkulärskrivelser och ber dessa med hjälp av vektorätten i medbestämmandelagen att tillse att enmansföretag inte får några arbeten. Som motiv för handlandet säger man att enmansföretagen kan konkurrera ut de avtalsbundna företagen.

Från moderat sida har vi påtalat bristerna i den gällande lagstiftningen. Vi har också under en följd av år i våra motioner föreslagit en rad åtgärder – så även vid detta riksmöte – som går ut på att man skall komma till rätta med det missbruk av arbetsrättslagstiftningen som uppenbarligen förekommer och som jag här har belyst i de exempel som jag nyss har angivit.

Jag vill därför, herr talman, fråga arbetsmarknadsministern, om det verkligen finns någon lagbestämmelse, som ger fackliga organisationer rätt att påtvinga enskilda personer – det kan vara byggherre, enmansföretagare eller annan person – kollektivavtal enligt den ordalydelse som framgår av det inledningsvis av mig citerade brevet från Byggnadsarbetareförbundet. Med andra ord, fru Leijon: Har vi en lag om obligatorisk kollektivavtalsplikt i Sverige?

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! De flesta av de frågor som Sten Svensson har tagit upp har ingående behandlats såväl när MBL-lagstiftningen kom till i början av 1970-talet som i de arbetsrättsutredningar som har skett därefter, och de har också diskuterats här i kammaren vid ett stort antal tillfällen.

Bestämmelserna i MBL om vektorätt i samband med entreprenader kom till därför att man visste att det på det här området tyvärr fanns en mängd icke seriösa företag. Det bedömdes som ett gemensamt intresse från såväl de seriösa arbetsgivarnas sida som arbetstagarnas och konsumenternas sida att få en ordning. Att få företag som betalar sin skatt och som följer lagstiftningen när det gäller arbetsmiljö och arbetsrätt är självfallet ett intresse för alla dem som vill vara seriösa och måste vara ett intresse också för riksdagens ledamöter.

Naturligtvis måste de fackliga organisationerna ha rätt att arbeta för att deras intressen tas till vara. Det bästa sättet är givetvis att man får till stånd ett

avtal, och på den svenska arbetsmarknaden är det sedan länge accepterat. "Den svenska modellen", som bygger på Saltsjöbadsandan och som har gett vårt land så väldigt mycket av tillgångar, bygger på att parterna skall komma överens i förhandlingar, komma fram till ett avtal.

Man må vara väldigt oense i förhandlingarna och diskussionerna, men att det är en trygghet både för arbetsgivaren och för arbetstagarerna att man har avtal trodde jag att vi alla var överens om. Från moderat sida har emellertid under den senaste riksdagsperioden gång på gång ställts frågor här i kammaren som ger ett intryck av att moderaterna i själva verket skulle se det som någonting negativt att man träffar avtal.

En arbetstagarorganisation måste självfallet också kunna använda stridsåtgärder för att hävda sina rättigheter.

Kanske faller Sten Svensson och moderaterna offer för sin egen demagogi, sin egen diskussion om de fackliga organisationernas uppträdande. De fackliga organisationerna skall inte vara myndigheter, och de har aldrig eftersträvat att vara det. Det skulle självfallet vara mycket negativt om det blev på det sättet.

Sedan förstod jag inte riktigt vad Sten Svensson egentligen menade när han talade om skyttegravar. Inte heller förstod jag hans kommentar att socialdemokraterna alltid skulle anse att det som facket säger är rätt. För den som har läst tidningarna under de senaste dagarna är kanske intrycket litet annorlunda. Där har pågått en offentlig diskussion, i vilken bl. a. jag har deltagit och som visar att vi verkar i en demokrati. Vi kan ha olika uppfattningar och diskutera, också närstående organisationer emellan inom arbetarrörelsen.

Jag vill klart säga ifrån, att om de angrepp på svensk fackföreningsrörelse som gång på gång görs från moderat sida ledde till de förändringar i lagstiftningen som moderaterna är ute efter, skulle det innebära att enskilda arbetstagarer fick väldigt mycket mindre möjligheter att hävda sig och sina intressen. Vi vet ifrån historien i detta land och i andra länder att det bara är genom samverkan som de fackliga intressena, de enskilda arbetstagarernas intressen, kan hävda sig mot arbetsgivarnas intressen. Det gäller på såväl stora som små företag. Därför är det självklart för de fackliga organisationerna att de måste sträva efter att få avtal också på de små arbetsplatserna.

Anf. 29 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ställde en mycket konkret fråga till arbetsmarknadsministern: Har vi en lag om obligatorisk kollektivavtalsplikt i Sverige? Den frågan borde kunna besvaras med ett ja eller ett nej.

Jag upprepar frågan, men låt mig samtidigt vidga perspektivet, eftersom Anna-Greta Leijon valt metoden att kringgå den problematik jag tar upp.

Om avsikten möjligen är att medborgarna skall slippa denna typ av bevakning från fackliga organisationer i framtiden, så hade det behövts ett avståndstagande från arbetsmarknadsministerns sida när det gäller Byggnadsarbetareförbundets tillvägagångssätt, som jag har belyst. Jag läste

*Om förbud för
fackliga organisa-
tioner att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

Torsdagen den
16 februari 1984

*Om förbud för
fackliga organisa-
tioner att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

upp dess brev till en enskild person som har ansökt om byggnadslov för att bygga till sin privata villafastighet.

Det är viktigt att få svar på dessa frågor. Anna-Greta Leijon, för annars dröjer det inte länge förrän bilägarna får anmodan att insända ifyllda blanketter till facket med uppgifter om var de tänker reparera sina bilar och om det finns kollektivavtal för att reparationen skall kunna godkännas. Jag skulle kunna ge många exempel.

Det är förvånansvärt att arbetsmarknadsministern inte inser den principiella vidden av den frågeställning jag har tagit upp i min interpellation.

Är det verkligen rimligt, fru Leijon, att en fackorganisation går ut med dylika krav på en enskild byggherre, på en konsument? Vart tar friheten vägen i detta sammanhang? Vems frihet är det som socialdemokraterna ytterst värnar om? Tydligt är det rätten för facket att få ta sig vilka friheter som helst. Det är uppenbarligen svaret från socialdemokraterna.

Vad facket ytterst eftersträvar är, som jag sade i mitt förra inlägg, ett slags arbetsmonopol, ett slags facklig auktorisation. Endast företag som har kollektivavtal skall få uppdrag. Vi ser hur vissa fackliga organisationer på allvar driver denna tes. Med olika medel försöker man också styra socialdemokraterna emot en allmän etableringskontroll. Syftet är självklart. Endast företag med kollektivavtal skall få arbete. Alla företag som ges arbete har kollektivavtal. Facket skall representera alla arbetstagare. Vad den enskilde individen vill, som konsument eller som enskild arbetstagare, det tar man inte hänsyn till.

Vi har från moderat sida föreslagit en rad åtgärder som syftar till att stärka individens ställning. Vi har föreslagit åtgärder som skyddar företag utan anställda och företag där de anställda av något skäl inte vill gå in i en viss fackförening. Dessa åtgärder innebär bl. a. följande:

1. Införandet av en negativ föreningsrätt, dvs. en rätt för de enskilda individerna att kunna stå utanför. Medborgarna måste ju i ett rättssamhälle själva kunna få välja vilken förening de vill gå in i.

2. Ett förbud mot blockad av enmansföretag för vägran att skriva kollektivavtal eller hängavtal. Det kan inte vara rimligt att kräva avtal med ett företag som inte har några anställda. Inte heller skall man med stridsåtgärder – jag tänker på blockad – avsedda för företag med anställda som vill organisera sig kunna påtvinga enmansföretag avtalsvillkor som näringsfrihetsombudsmannen, som t. ex. om han fick yttra sig beträffande det tidigare nämnda målaravtalet, skulle finna oskäliga.

3. Vi menar också att det måste finnas anknytning till facket på en arbetsplats – till en majoritet av de anställda – för att stridsåtgärder över huvud taget skall kunna anses skäliga för att åstadkomma ett kollektivavtal. Vill de anställda inte ha facklig inblandning, skall företagaren inte kunna tvingas att skriva på ett kollektivavtal.

4. 38 och 39 §§ i medbestämmandelagen måste ändras så, att facket inte kan utnyttja sin vetorätt vid entreprenader för att utestänga företag från att konkurrera om anbud enbart av det skälet att de saknar kollektivavtal.

Dessa åtgärder skulle, herr talman, såvitt jag kan se inte på något sätt

skada normal facklig verksamhet eller hindra fackföreningsrörelsen att verka på de områden där medlemmarna så vill. Vi har i andra sammanhang sett att facket tar för sig där så kan ske, inte minst inom försäkringsområdet. Det senaste exemplet som jag har uppmärksammat gäller Svenska kommunalarbetsareförbundet i min egen valkrets i Skaraborgs län, avdelning nr 50. Avdelningen har sänt ut en cirkulärskrivelse, som går ut på att styra alla medlemmarnas försäkringar till ett visst försäkringsbolag. F. ö. gäller det inte bara medlemmarna själva utan även deras anhöriga.

Vår moderata utgångspunkt är således att värna om individen i det stora kollektivet. Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern om hon finner några orimligheter i våra förslag till ändringar av arbetsmarknadslagstiftningen.

Anf. 30 LARS ULANDER (s):

Herr talman! Jag gick till kammaren, eftersom det nu på moderat håll börjar bli rätt vanligt att man genom olika exempel försöker misstänkliggöra svensk fackföreningsrörelse. Den här speciella debatten är också särskilt intressant för mig, eftersom den rör sig inom det fack där jag själv är verksam. Jag kan konstatera att Sten Svensson med en viss schvung deltar i den pågående kampanjen från riksdagens talarstol mot de fackliga organisationerna. Sten Svensson gör detta med anledning av ett brev, baserat på någonting som heter Byggfakta från avdelning 25 inom Svenska byggnadsarbetareförbundet. Man måste nog ha särskild fallenhet för konspiration, om man i det brevet kan finna någonting att angripa. Det har i brevet lämnats en mycket fin service åt den som begär byggnadslov: man har nämligen varnat för lyckökarna inom den här branschen. Sten Svensson borde liksom andra säga sig att detta är någonting vällovligt. Ett skäl till att det är alldeles nödvändigt att det finns kollektivavtal i arbetslivet är att vi måste få bort de effekter som lyckökarna och de icke-seriösa företagen skapar ute på arbetsplatserna.

Hela den här diskussionen, med den utgångspunkt som den har, måste underkännas. De fackliga organisationerna måste ju ha till uppgift – och ha rätt – att begära kollektivavtal när det uppträder ett nytt företag. Det må gälla vilken bransch som helst. Finns det inga anställda gäller ju inte kollektivavtalet, men finns det anställda gäller det.

Jag skulle nu vilja ställa några frågor till Sten Svensson, vilka det är rätt intressant att få svar på. Anser Sten Svensson att det är en förmån att slippa betala ut avtalsenlig lön? Är det en förmån om de avtalsregler som man har förhandlat sig till inte gäller? Varför skall det anses som ett övergrepp att begära en avtalsreglering av anställningsförhållandena?

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Ibland ställer man frågor som man egentligen inte vill ha något svar på, därför att man vet svaret. Jag trodde att den fråga som Sten Svensson ställde i slutet på sitt förra inlägg var av den karaktären. Jag vet att Sten Svensson, som ju så länge varit med i arbetsmarknadsutskottet och

*Om förbud för
fackliga organisationer att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

Torsdagen den
16 februari 1984

*Om förbud för
fackliga organisa-
tioner att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

alltså deltagit i genomförandet av lagar på det arbetsrättsliga området, lika väl som jag känner till att det inte finns någon lag som kan tvinga någon till ett kollektivavtal. Sten Svenssons fråga är alltså ganska onödig.

Sedan till frågan om jag anser att det finns orimligheter i de moderata förslagen till ändringar av arbetsrättslagstiftningen. I Sten Svenssons uppräkningslista fanns det i stort sett bara orimligheter, enligt mitt sätt att se.

Facket skall bevaka sina medlemmars intressen. Om facket i det sammanhanget anser att det kan ha nytta av offentliga handlingar, t. ex. offentliga handlingar som avser ansökningar om byggnadslov, så kan jag egentligen inte finna detta så mycket mera anmärkningsvärt än att Kalle Ankas bokklubb tar reda på att jag har en 7-åring, och månad efter månad skickar ut sina lockelser. Det är i princip samma sak. Det är offentliga handlingar man utnyttjar – Kalle Ankas bokklubb för att tjäna pengar på 7-åringar, facket för att bevaka sina medlemmars intressen.

Anf. 32 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Får jag först säga till Lars Ulander att det inte är någon kampanj som vi moderater för. Jag trodde att Lars Ulander hade uppfattat den debatt som vi för här i kammaren med anledning av min interpellation som en debatt om arbetsfördelningen och ansvarsfördelningen å ena sidan mellan politiken och den fackliga verksamheten, å andra sidan mellan myndigheter och fackliga företrädare. Saken gäller var gränsen skall gå.

Jag har inte ifrågasatt, och kommer inte att ifrågasätta, den fackliga verksamheten som bedrivs i traditionell mening. Den förmån som jag talar om här och som är den centrala för mig är förmånen för den enskilde att i olika valsituationer få välja fritt. Det är den friheten som jag vill slå vakt om.

Jag anser det egendomligt, herr talman, att socialdemokraterna inte vill slå vakt om denna frihet, när de i andra sammanhang sjunger frihetens lov. De åtgärder som statsrådet Ingvar Carlsson talar sig varm för skall syfta till att öka friheten. Ett annat statsråd, civilminister Holmberg, talar om att man skall avreglera och avbyråkratisera samhället. Med tanke på vad som i praktiken händer – vilket framgår av de exempel som jag anfört – kan man bara konstatera att allt det där är luft. Det finns ingen täckning, det finns ingen ambition att i verkligheten göra systemförändringar och ändringar i regelsystemet så att man ökar den enskildes frihet. Som jag sade förut blir det i stället rätten för facket att ta sig olika friheter som försvaras.

Sedan till arbetsmarknadsministern. Det finns alltså ingen lag som tvingar en till ett kollektivavtal. Det är bra att arbetsmarknadsministern medger detta. Då frågar jag: Vad är Anna-Greta Leijons inställning till detta? Vill arbetsmarknadsministern att det skall finnas en lag eller inte?

Det är naturligt att jag ställer denna följdfråga, herr talman, därför att det brev som gått ut till enskilda människor från Byggnadsarbetareförbundet är skrivet på ett sådant vis att det går att använda sig av uttryckssättet att kollektivavtal *skall* tecknas. Man måste ha någonting i ryggen som innebär att den fackliga organisationen kan ställa dylika krav.

Jag frågar Anna-Greta Leijon: Håller Anna-Greta Leijon med om att det

var ett rimligt och korrekt tillvägagångssätt av den här fackliga organisationen att gå ut och ställa detta krav på att kollektivavtal skall skrivas?

Dessutom har man i brevet antytt i generella, svepande ordalag att det inom denna bransch finns många lycksökare och potentiella ekonomiska brottslingar. Är det verkligen rimligt att en facklig organisation skall generalisera en hel bransch på det här sättet?

Ingen skall väl dömas ohörd, utan man skall enligt min mening beivra varje enskilt fall. Man skall inte heller döma en hel grupp.

Anf. 33 LARS ULANDER (s):

Herr talman! Sten Svensson säger att det inte är fråga om någon kampanj. Jag vill dock påstå att det är en mycket noga framarbetad kampanj, där man vid varje tillfälle som ges går ut och misstänkliggör fackföreningsrörelsen.

Vidare frågade Sten Svensson vad jag anser om arbetsfördelningen mellan myndighet och facklig organisation. Den arbetsfördelningen är solklar. Den enskilda fackföreningen är alltså ingen myndighet, och det borde Sten Svensson veta, eftersom vi här i landet har haft en organiserad fackföreningsrörelse sedan slutet av 1800-talet. Det kan inte vara någonting som man helt plötsligt kommer fram till och säger: Aj, är det så?

Frågan riktades visserligen till arbetsmarknadsministern, men jag vill kommentera den. Det gällde lycksökarna. På våra expeditioner runt om i landet händer det väldigt ofta att man får kontakt med människor som har råkat mycket illa ut. Jag vill säga att det skulle vara bra att ha med moderaterna i kampen för att se till att vi får bort den ekonomiska brottsligheten från den här marknaden. Jag tycker att det brev som Uppsalaavdelningen hade skickat ut i denna del innebar en mycket vänlig handling gentemot en människa som skulle bygga ett eget hus, för det finns många som har gjort dyrköpta erfarenheter.

Anf. 34 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Självfallet vill vi komma åt den ekonomiska brottsligheten, Lars Ulander. Det är en självklarhet, så långt är vi helt överens. Men det är tillvägagångssättet som jag diskuterar. Det skall inte ske genom att företagen förhandsgranskas eller tvingas att inför myndigheter, och i detta fall inför en facklig organisation, bevisa sin ärlighet. Det är ju de som i verkligheten begår brott som vi skall slå till mot.

När vi i andra sammanhang talar om skärpta straffsatser brukar ni ju ironisera över oss moderater och säga att vi ropar på lag och ordning. Ni för ut litet av dubbla budskap i sådana här sammanhang.

Vad jag vill ha sagt i denna debatt är att vi inte kan generalisera eller ingripa mot hela branscher. Vi kan inte bete oss på det sätt som Byggnadsarbetareförbundet har givit prov på i sitt brev. Man kan inte göra så bara därför att det kan finnas en och annan skurk. Man kan inte döma en hel bransch därför att man vet att det finns en och annan som bryter mot lagen.

Nr 83

Torsdagen den
16 februari 1984

---

*Om förbud för
fackliga organisa-
tioner att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

Torsdagen den
16 februari 1984

*Om förbud för
fackliga organisa-
tioner att infordra
vissa uppgifter,
m. m.*

Ett sådant synsätt rimmar verkligen illa med det svenska rättssamhällets traditioner.

Kraven på allt fler ingripanden mot näringslivet avser numera etableringskontroll. Jag sätter detta agerande i sitt sammanhang, mot fonden av löntagarfondssystemet, när detta är fullt utbyggt, och i relation till alla förslag om etableringskontroll. Det flitigaste beställningsskrädderiet är just nu Sven Heurgrens eko-kommission, som på löpande band levererar förslag till åtgärder som inskränker näringsfriheten. Jag noterar också att ordföranden i Hotell- och restauranganställdas förbund talar klarspråk när han säger: "Vi måste slakta den heliga ko som kallas näringsfrihet."

När pusselbitarna faller på plats kan vi konstatera ett tydligt mönster. Allt detta går ut på att skaffa sig ökat inflytande och ökad kontroll över näringslivet. Det får den följd att den enskilde företagarens rörelsefrihet begränsas alltmer. Det ligger naturligtvis i linje med det fondsocialistiska system som man avser att bygga upp. Det är detta perspektiv som verkligen är skrämmande.

Anf. 35 LARS ULANDER (s):

Herr talman! Sten Svensson talade om någonting annat än det brev som han läste upp i det inlägg som han nu höll – det är alldeles klart. Vad den fackliga organisation som åberopades hade gjort var definitivt ingen förhandsgranskning, utan man kom med tips och idéer.

En av de rätt tunga uppgifter som de fackliga organisationerna har – inte minst på byggsidan – är att se till att de medlemmar som har hamnat i företag som drivs mindre seriöst får lön, semesterpengar etc. Därför har man en ganska stor kunskap.

Jag vill bara säga några ord med anledning av resonemanget om etableringskontroll. Varför har kravet på etableringskontroll ställts? Jo, till följd av den utbredda brottsligheten på det ekonomiska området. Det är mycket ofta de anställda som drabbas av denna brottslighet. Det är väl därför inte så konstigt att man ställer kravet att det skall bli en bättre tingens ordning. Det är inte riktigt att säga att man därmed angriper näringsfriheten. Vad Sten Svensson egentligen kämpar för är att vi skall få ett tillstånd som är alldeles orimligt, nämligen att det bara är att tuta och köra. Att utöka antalet domstolar är ingen rimlig åtgärd.

Anf. 36 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Det är ändå, Lars Ulander, ett obevisat påstående att det är just företagare utan avtal som är de största ekonomiska brottslingarna. Det är det som jag vill framhålla. De teser som förs fram i debatten – och som har bekräftats av den fråga som interpellationen handlar om, nämligen beskyllningarna mot en hel yrkeskår i Byggnadsarbetareförbundets brev – visar att man har ambitionen att beskylla en hel yrkeskår. Fusk kan naturligtvis förekomma överallt. Ingen skall, som jag sade för en stund sedan, dömas ohörd eller på lösa grunder.

Faktum är, Lars Ulander, att riksdagens revisorer nyligen påpekat att

flertalet av dem som förekommer i registren över personer med obetalda skatter är löntagare. Den största möjligheten till s. k. svartarbete kan anställda inom t. ex. serviceföretag ha. Enmansföretagarna måste däremot kunna visa upp en hygglig inkomst för att kunna utnyttja avdrag m. m. Ofta använder dessa både lördag och söndag för att få rörelsen att gå ihop. Anställda med regelbunden arbetstid – dvs. lediga lördagar och söndagar och fritid efter kl. 17 på vardagar – kan däremot mycket lätt begagna ledigheten till svartarbete. Men det skulle – det vill jag noga understryka – vara mig främmande att för den sakens skull utpeka någon bestämd kategori i samhället. Jag har bara velat redovisa den slutsats som riksdagens revisorer har kommit fram till och som går i en annan riktning. Jag vill inte använda deras slutsats för att beskylla en hel yrkeskår.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1983/84:2543–2545 till lagutskottet

1983/84:2546 till näringsutskottet

9 § Anmälades och bordlades

Proposition

1983/84:108 Vissa frågor rörande Sveriges samarbete med Unesco

10 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 15 februari

1983/84:109 av förste vice talman *Ingegerd Troedsson* (m) till bostadsministern om den aviserade statliga fastighetsskatten:

I proposition 1983/84:40 aviserades en generellt verkande statlig fastighetsskatt "för att nå målet om ett solidariskt omfördelningssystem". Skatten skulle omfatta samtliga hyreshusenheter liksom även småhus samt tomtmark för dessa, bostadsbyggnad på jordbruksfastighet samt vissa exploateringsfastigheter. Undantag skulle göras för de lägenheter, såväl hyresrätts- och bostadsrättslägenheter som egnahem, som omfattas av räntebidragssystemet vid ny- och ombyggnad. Skatteuttaget beräknades bli 1,4 % av taxeringsvärdet för hyreshusfastigheter mot en tredjedel härav för egnahem och fritidshus.

Föredragande statsråd anförde även att en övergång från hyreshusavgift (2 % och avdragsgill) till en statlig fastighetsskatt i stort sett inte skulle medföra någon förändring av boendekostnaderna för lägenheter i flerbostadshus.

---

*Meddelande om
interpellationer*

I budgetpropositionen 1983/84:100 bil. 13 Bostadsdepartementet anförs att skatten utgör ett viktigt led i regeringens strävan att begränsa budgetunderskottet samt att den även skall "ses som ett instrument för att uppnå målet om en solidarisk omfördelning inom bostadssektorn".

Planerna på en statlig fastighetsskatt har väckt stor oro hos de enskilda fastighetsägarna, som huvudsakligen äger äldre fastigheter. Som framgår av SCB:s intäkts- och kostnadsundersökningar går dessa i allmänhet med förlust. För fastigheter färdigställda före 1940 var resultatet åren 1975–1979 i genomsnitt negativt med ett underskott på mellan 12 och 9 kr./m² lägenhetsyta. Fastigheter färdigställda 1941–1950 uppvisade på motsvarande sätt ett underskott på mellan 4:40 kr. och nära 10 kr./m² lägenhetsyta. Mer än hälften av de enskilt ägda flerbostadshusen har färdigställts före 1950.

Orsakerna till att äldre hyreshus i allmänhet uppvisar underskott torde vara att dessa fastigheter inte har några statliga räntebidrag, utan ägarna måste betala marknadsmässiga räntor på sina lån. Till detta kommer att reparationer m. m. givetvis kostar mer i äldre fastigheter.

De kommunala bostadsföretagen äger främst yngre statsbelånade fastigheter. Dessa avses undantas från fastighetsskatten, varför de inte heller behöver kompensera sig genom hyreshöjningar. Detta skulle medföra att inte heller de privata fastighetsägarna skulle få kostnadstäckning för fastighetsskatten. En fastighetsägare med en marginalskatt på 80 % vars hyresfastighet tidigare gått precis jämnt upp skulle t. ex. behöva en extra inkomst på 7 % av fastighetens taxeringsvärde för att kunna betala den aviserade skatten på 1,4 %. För hyreshusavgiften på 2 % är motsvarande krav 2 %, eftersom den är avdragsgill.

Det förefaller därför svårförståeligt med det ovan citerade uttalandet att en övergång till statlig fastighetsskatt i stort inte skulle medföra någon förändring av boendekostnaderna för lägenheter i flerbostadshusen, såvida inte avsikten är att direkt urholka de privata fastighetsägarnas möjlighet att behålla sina fastigheter.

Kapitaliserar man värdet av de framtida skattebetalningar som den nya skatten skulle leda till finner man att i många fall omkring en tredjedel av fastighetsvärdena skulle gå förlorad. I många fall skulle fastigheternas värde t. o. m. sjunka under det belopp till vilket de är belånade. Det är också svårt att se att en skatt med dessa verkningar skulle kunna "ses som ett instrument för att uppnå målet om en solidarisk omfördelning inom bostadssektorn".

Med hänvisning till det anförda ber jag att få ställa följande frågor till bostadsministern:

1. Anser regeringen att det är önskvärt med fortsatt enskilt ägande av hyresfastigheter?
2. Är regeringen medveten om att den planerade fastighetsskatten, om den införs, skulle radikalt urholka möjligheten härtill?
3. Är regeringen medveten om att en ytterligare försämrad lönsamhet för de privatägda hyresfastigheterna skulle medföra stora svårigheter för privata fastighetsägare att klara av erforderligt underhåll, vilket skulle få för byggsysselsättningen starkt negativa konsekvenser?

Torsdagen den
16 februari 1984

1983/84:110 av *Per Stenmarck* (m) till kommunikationsministern om Öresundsförbindelserna:

Den senaste i raden av utredningar om trafiken över Öresund har nyligen lagts fram (Ds K 1983:2). Att det inte är första utredningen i ämnet framgår av inledningen, där det talas om "en översyn och uppdatering av det utredningsmaterial som år 1978 lades fram av 1975 års dansk-svenska Öresundsdelegationer".

Enbart under den senaste 30-årsperioden har en lång rad utredningar, kommissioner, expertgrupper, enmansutredningar, delegationer och beredningar kommit och gått utan att lämna andra spår efter sig än en uppsjö av publikationer.

År 1954 tillsattes den svenska och danska Öresundsdelegationen, 1962 kom betänkandet Öresundsförbindelser (SOU 1962:53, 54), 1964 tillsattes den svenska Öresundsgruppen med uppgift att tillsammans med danskarna bereda frågan om fasta förbindelser, 1967 kom betänkandet Fasta förbindelser över Öresund (SOU 1967:54), samma år föreslog danskarna en storflygplats på Saltholm. 1972 tog den svenske kommunikationsministern upp förhandlingar med danskarna, i juni 1973 slöts en överenskommelse mellan Sveriges och Danmarks regeringar om att anlägga fasta förbindelser över Öresund, i december samma år godkändes överenskommelsen av riksdagen (prop. 1973:146), i april 1975 tillsattes en delegation för fortsatt beredning av Öresundsdelegationen, i mars 1978 avlämnades betänkandet Öresundsförbindelser (SOU 1978:18, 19, 20), i april 1980 lade SJ/DSB fram promemorian Framtida förbindelser över Öresund om tågfärjeförbindelse Helsingborg-Köpenhamn, i januari 1982 kom från Malmö drätselkontor ett utkast till en företagsekonomisk kalkyl för en Öresundsbro Köpenhamn-Malmö. 1983 kom SJ:s färjeutredning och i januari 1984 den tidigare nämnda Öresundsförbindelser, översyn.

Vad alla i dag borde vara överens om är att Öresundsfrågan är färdigutredd. Det är dags att nå fram till ett beslut.

Det allvarliga med den senaste utredningen är inte vad den innehåller i sak, utan den håglöshet och det uppenbara ointresse att driva frågan mot en lösning, som den präglas av. Detta tar sig åtminstone två uttryck:

- Utredning skall uppenbarligen återigen följas av utredning. Den 23 januari sade kommunikationsministern i kammaren att det är nödvändigt med "en särskild studie av vissa både regionala och nationella näringslivs- och sysselsättningseffekter".
- Vid samma tillfälle underströk statsrådet Danmarks påstådda ointresse för frågan. Kommunikationsministern menade att hans danske kollega gått "så långt att han sade: Även om vi får broarna gratis är vi inte beredda att diskutera detta nu."

I en tidningsintervju i danska Berlingske Tidende kontrar trafikminister Arne Melchior: "Det är ingen idé att sätta sig med Curt Boström - - - och

---

*Meddelande om
interpellationer*

*Meddelande om
interpellationer*

prata Öresund. Det svenska intresset för en fast förbindelse – – – kan inte vara särskilt stort.”

Medan kommunikationsdepartementet utreder och de ansvariga ministerrarna i Sverige och Danmark inte kan komma överens om vem av dem som inte vill tala med den andre om vad, håller den sista färjetrafiken i åretrunddrift mellan Malmö och Köpenhamn på att lägga ned sig själv. Detta är en skandal! Samtidigt motionerar socialdemokratiska riksdagsledamöter om att i praktiken förbjuda den planerade svävartrafiken mellan Malmö och Kastrup, genom att söka hindra tullklarering.

Därmed är risken uppenbar att vi för lång framtid cementerar en barriär mitt i Öresund.

Kritiken är i dag hård mot rederierna därför att flygbåtarna mellan Malmö och Köpenhamn tas ur drift. Verksamheten är misskött, heter det. Och troligen kunde den ha skötts på ett betydligt bättre sätt. Men kanske är detta priset som vi tvingas betala för alltför många restriktioner på färjetrafiken över Öresund.

En rad mindre åtgärder skulle sannolikt kunna förbättra situationen:

- Smärre förändringar av lex Öresund kan tillföra rederierna tiotals miljoner kronor varje år, och möjliggöra investeringar i nytt tonnage.
- Ett slopande av de föreslagna nya reglerna om samlastningsgods skulle främja handeln över gränserna.
- En ändring av regeringsuttalandet från budgetpropositionen att upphäva Öresundsdeklarationen ger en årseffekt på ca en miljon kronor.
- Ett tillbakadragande av förslaget om nya regler för exportkontroll riktade ”mot särskilt utvalda företag och företagsgrupper” skulle stärka handelsutbytet.
- Tillåten försäljning av parfym och kosmetika kan också stärka färjerederiernas ekonomi.

Det är denna typ av åtgärder som i dag är nödvändiga, inte vare sig förbud mot viss färjetrafik eller kommande bidrag till rederierna.

Ibland undrar man om inte de färjenegativa åtgärderna är direkt tillkomna för att påskynda en kommunalisering av Öresundstrafiken.

Avsikten med kommunala bidrag är uppenbar. Det gäller att få insyn och kunna påverka. Men politiker är dåliga företagare. Detta är ett faktum som inte minst är välbekant i Malmö.

Risken är uppenbar för en rundgångsekonomi, där nya avgifter och restriktioner skall betalas med kommunala bidrag. Förmodligen får vi ytterligare försämrade förbindelser, ännu högre priser, minskad lönsamhet och kanske i slutändan inga möjligheter att ersätta uttjänta båtar. Såvida inte kommunerna – – – Och så fortsätter den onda cirkeln.

Samma samhälle som ett antal politiker nu vill skall ingripa med ekonomiska bidrag är självt främsta orsaken till situationens allvar. Kompetensen i driften av färjetrafiken över Öresund kommer inte att öka med politikernas intåg. Snarare tvärtom.

Det finns också anledning att ifrågasätta ägarförhållandena för den

dominerande delen av färjorna i Öresundstrafiken. Antingen driver SJ *direkt* färjetrafik – tillsammans med danska DSB – eller också gör man det *indirekt* genom sitt dotterbolag Swed-Carrier, som äger färjerederiet Scandinavian Ferry Lines (SFL). Det är säkert väldigt bekvämt att äga den största "konkurrenten", men det kan inte uteslutas att detta faktum har hämmat SFL:s verksamhet.

I den nyligen publicerade utredningen nämns siffrorna 8,8 miljoner ton i beräknad total godskvantitet över Öresund år 2000. Detta skall jämföras med 4,9 miljoner ton 1982. En aspekt som också bör vägas in är att stora linjerederier i dag investerar i så stort tonnage att trafiken i en framtid kan komma att gå långt söder om Sverige. I en sådan situation blir feedertrafik med bl. a. trailerfordon och järnväg nödvändig. Trafiken över Öresund kan då komma att bli långt större än beräkningarna. Finns det någon beredskap från regeringens sida för en sådan utveckling?

Vilka omedelbara åtgärder är kommunikationsministern beredd att vidta för att nå nödvändiga förbättringar av Öresundstrafiken?

Är kommunikationsministern beredd att medverka till att färjetrafiken över Öresund, åtminstone i avvaktan på en fast förbindelse, ges möjlighet att utvecklas?

Är regeringen beredd att se till att tullklarering kommer till stånd, så att svävartrafik möjliggörs mellan Malmö och Kastrup?

Är kommunikationsministern beredd att ta initiativ till diskussioner med SJ att i konkurrensfrämjande syfte sälja ut SFL?

Är kommunikationsministern beredd att inför kammaren ge en redogörelse för vad som verkligen sagts vid samtal med den danske trafikministern?

Är kommunikationsministern beredd att i sina diskussioner med representanter för den danska regeringen också diskutera förbättringar för färjetrafiken?

Kommer regeringen att under den innevarande mandatperioden lägga fram förslag till hur Öresundstrafiken på kort och lång sikt skall kunna förbättras?

11 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 15 februari

1983/84:347 av *John Andersson* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om den planerade indragningen av Riksradios distriktskontor i Umeå:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att förhindra den planerade indragningen av Riksradios distriktskontor i Umeå?

Nr 83

Torsdagen den
16 februari 1984

---

*Meddelande om
frågor*

1983/84:348 av *Lars-Ove Hagberg* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om den planerade indragningen av Riksradiens distriktskontor i Falun:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att förhindra den planerade indragningen av Riksradiens distriktskontor i Falun?

1983/84:349 av *Per Israelsson* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om den planerade indragningen av Riksradiens distriktskontor i Örebro:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att förhindra den planerade indragningen av Riksradiens distriktskontor i Örebro?

1983/84:350 av *Bertil Måbrink* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om den planerade indragningen av Riksradiens distriktskontor i Växjö:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att förhindra den planerade indragningen av Riksradiens distriktskontor i Växjö?

1983/84:351 av *Björn Samuelson* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om den planerade indragningen av Riksradiens distriktskontor i Karlstad:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att förhindra den planerade indragningen av Riksradiens distriktskontor i Karlstad?

1983/84:352 av *Kenth Skårvik* (fp) till kommunikationsministern om säkrare skolskjutsar:

Skolbusstragedin i norra Bohuslän har visat de risker som hänger samman med den omfattande trafiken med dagliga skolskjutsar i vårt land. Att denna trafik måste omgärdas av stränga säkerhetskrav är uppenbart. Sådana krav gäller bl. a. det maximala antalet barn som får transporteras samtidigt, något som enligt pressuppgifter hade överskridits i olycksbussen. Särskilda krav borde också ställas på färdvägen som bussarna kör. Att – som i det aktuella fallet – dagligen passera en obehövad järnvägsövergång är självfallet helt olämpligt.

Jag vill ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Ämnar kommunikationsministern vidta några åtgärder för att förbättra säkerheten när det gäller skolskjutsarna?

1983/84:353 av *Karin Ahrland* (fp) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om socialstyrelsens graviditetsregister:

Enligt socialstyrelsens anvisningar för mödravård och förlossningsvård skall efter varje förlossning en kopia av vardera blanketterna Mödravårdsjournal 1 och Förlossningsjournal 1 och 2 insändas till socialstyrelsen. Moderns personnummer återfinns på alla tre blanketterna. Uppgifterna lagras på data, och de kan inte anses säkert sekretesskyddade mot läckage.

Jag vill därför fråga statsrådet Sigurdsen:

Är statsrådet beredd att vidta någon åtgärd för att stoppa eller begränsa registreringen av blivande mödrar?

1983/84:354 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till finansministern om kvarskatteavgift orsakad av skattemyndighets felaktiga handläggning:

En villaägare lämnar in uppgift till skattemyndigheterna i avsikt att erhålla jämkning av skatten på grund av räntekostnader för sin villa.

Skattemyndigheten gör en felaktig uträkning så att personen i fråga erhåller för hög jämkning. Detta innebär att villaägaren kan få kvarskatt men också bli tvingad att betala s. k. straffränta, trots att det är skattemyndigheten som gjort ett räknefel.

Har villaägaren fått kvarskatt på grund av förhållanden över vilka han icke kunnat råda, kan den s. k. straffräntan sänkas från 10 % till 5 %. Total befrielse medges dock icke.

Avser finansministern vidta förändringar i lagstiftningen så att s. k. straffränta inte utgår om orsaken till denna är felaktigheter begångna av skattemyndigheten?

1983/84:355 av *Ingvar Karlsson* i Bengtsfors (c) till statsrådet Ingvar Carlsson om åtgärder för att öka den personliga friheten:

Det starka samhället förknippas i dag med byråkrati, krängel och maktlöshet. Även vissa starka organisationers inflytande på beslutsapparatens är en del i det starka samhället.

För många människor känns det genomorganiserade samhället som en belastning. Det är ur denna miljö som dagens frihetsdebatt sprungit fram.

Civilministern vill genom demokratiberedningen minska på byråkratin och stärka medborgarnas inflytande. Här kommer säkerligen de fackliga organisationerna att göra motstånd. Ökat inflytande för brukarna innebär ett minskat inflytande för andra grupper.

Vice statsministern talar ofta om ökad frihet. Som jag förstår, strävar statsrådet efter att öka människors personliga frihet.

Friheten hotas nu för de anställda vid Utters Buss i Frändefors. Transport hotar med blockad. Utters Buss saknar kollektivavtal. 60 % av företagets kapacitet utnyttjas av Vänersborgs kommun för skolskjutsar. Nu har Transport begärt att kommunen skall säga upp avtalet. De anställda har i brev vädjat till Transport: "Våra löner är marknadsmässiga med OB-tillägg och semesterersättningar. Företaget har tecknat de försäkringar som finns samt dessutom en gruppförsäkring för oss. Vårt företag är inte större än att vi klarar våra problem själva utan inblandning av tredje part som vi tyvärr inte vill ha något samarbete med. Vi tycker att blockadhotet mer liknar att visa sin makt än att ta tillvara våra intressen. Vi ställer helt upp på ledningens sida och ber er vänligen att lämna oss i fred."

Med ovan relaterade händelse som bakgrund vill jag därför fråga Ingvar Carlsson:

Avser statsrådet att vidta åtgärder för att öka den personliga friheten i liknande fall?

den 16 februari

1983/84:356 av *Sten-Ove Sundström* (s) till industriministern om nya arbetstillfällen genom JAS-projektet:

De samarbetande företagen i JAS-projektet har lovat regeringen att skapa minst 800 nya arbetstillfällen, varav minst 100 till Norrbotten.

I JAS-gruppen ingår bl. a. Ericsson som äger Sieverts Kabelverk i Öjebyn. Inom Sieverts pågår diskussioner om neddragningar av verksamheten i Öjebyn. Om så sker riskerar ca 160 anställda att bli arbetslösa.

Mot bakgrund av de utfästelser om 100 nya jobb till Norrbotten som JAS-gruppen gett vill jag därför ställa följande fråga till industriministern:

Anser statsrådet att de löften som JAS-gruppen gett om 100 nya arbetstillfällen till Norrbotten är en utfästelse om nettotillskott av arbetstillfällen?

1983/84:357 av *Margit Gennser* (m) till finansministern om slopande av kvarskatteavgifter:

En affärsjuridisk expert med 20 års praktiskt arbete bakom sig konstaterar med anledning av de skatteregler som tillämpas fr. o. m. taxeringsåret 1984 att han inte längre kan åta sig att räkna ut skatten åt några kunder, eftersom det är en operation som ingen *med säkerhet* kan klara av. Detta innebär ett ytterligare hot mot skattebetalarnas rättssäkerhet, eftersom de inte längre kan kontrollera skattemyndigheternas beräkningar och hur mycket skatt de skall betala in för att inte drabbas av kvarskatteavgift. På kort sikt måste reglerna för kvarskatteavgift ändras. Det kan inte vara riktigt att enskilda får betala "straffavgifter" för att de inte har möjlighet att förstå lagstiftarnas regler eller att de på grund av de utomordentligt komplicerade reglerna gör förståeliga räknefel.

Avser finansministern vidta åtgärder, så att enskilda inte kommer att drabbas av kvarskatteavgifter på grund av en obegriplig skattelagstiftning?

1983/84:358 av *Sten Svensson* (m) till försvarsministern om överväganden beträffande Västgöta flygflottilj:

I ett lokalradioinslag har chefen för flygvapnet gett uttryck för överväganden som kan tyda på en eventuell nedläggning av Västgöta flygflottilj (F6) i Karlsborg.

Karlsborgs kommun intar en särställning i Sverige genom sitt starka beroende av garnisonen och övriga anläggningar med anknytning till försvaret. Mot bakgrund av dessa förhållanden och med hänsyn till att garnisonen påverkas av andra omställningar till följd av tidigare omorganisationsbeslut, ber jag att till försvarsministern få ställa följande fråga:

Hur ser försvarsministern på den långsiktiga utvecklingen för garnisonen i Karlsborg, och vilka åtgärder övervägs inom regeringen beträffande Västgöta flygflottilj?

1983/84:359 av *Bo Arvidson* (m) till jordbruksministern om åtgärder för att främja trädgårdsnäringen:

Trädgårdsnäringen har under senare år arbetat under besvärliga förhållanden.

1974 års trädgårdsnäringens utredning avlämnade sitt betänkande i maj 1982. I ett frågesvar i riksdagen den 14 januari 1983 sade jordbruksministern: "Det betänkande som trädgårdsnäringens utredning lade fram förra året har remissbehandlats och bereds f. n. i jordbruksdepartementet tillsammans med olika framställningar av Trädgårdsnäringens Riksförbund. Som framgår av den nyss avlämnade budgetpropositionen har anslagen till trädgårdsnäringen brutits ut för att tas upp i ett senare sammanhang." Litet längre fram i debatten sade jordbruksministern: "Det är klart att vi kommer med förslag under våren."

Men någon proposition kom inte under våren och ej heller under hösten 1983. I budgetpropositionen 1983/84:100, bil. 11, nämns inte någonting om en särskild trädgårdsnäringens proposition senare under året.

Jag vill därför fråga jordbruksministern:

Avser regeringen lägga fram någon proposition om åtgärder för att främja trädgårdsnäringen?

1983/84:360 av *Rune Rydén* (m) till utbildningsministern om ytterligare utbildningsplatser i Malmöhus län:

Enligt den preliminära tilldelningen av gymnasieklasser i oktober 1982, avseende läsåret 1984/85, skulle Malmöhus län få ytterligare en klass på vardera av jordbruks- och trädgårdslinjen. Landstinget avsåg att dubblera utbildningen på Skurups lantbruksskola från en till två klasser samt att trädgårdslinjen på Hvilans lantbruks- och trädgårdsskola skulle utökas. Skolöverstyrelsen har sedan inte tilldelat Malmöhus län dessa redan preliminärt tilldelade platser, trots att de fått högsta prioritet av länskolnämnden.

I bil. 10 till budgetpropositionen 1984 föreslås en dimensioneringsökning från 108,7 % av antalet 16-åringar till 110 %. JST-sektorn fick därvid ytterligare 100 platser, men ännu har ingen av dessa kommit länet till del. Klasserna behövs, och stora investeringar är redan gjorda; dessutom är arbetsmarknaden god för elever med de här utbildningarna. Om länet inte kan få en tilldelning av dessa 100 platser borde en omfördelning från andra sektorer kunna ske.

Vad avser statsrådet att göra för att tillgodose behovet av ytterligare platser på JST-sektorn i Malmöhus län?

Nr 83

Torsdagen den
16 februari 1984

Meddelande om
frågor

1983/84:361 av *Rune Gustavsson* (c) till statsrådet Bengt Göransson om den framtida organisationen av Sveriges Radio AB:

Det nuvarande avtalet mellan Sveriges Radio AB och staten utgår 1986. Innan nytt avtal ingås är det viktigt att ha klarhet om Sveriges Radio AB:s framtida organisation. Den senaste tidens diskussion tyder på att Sveriges Radio AB står inför organisationsförändringar.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga:

Avser statsrådet att ge massmediekommittén tilläggsdirektiv i syfte att utreda Sveriges Radio AB:s framtida organisation eller avser statsrådet att på annat sätt utreda frågan?

1983/84:362 av *Knut Billing* (m) till bostadsministern om planverkets förslag till byggnorm för ombyggnad:

Planverkets förslag till byggnorm för ombyggnad, SBN-Ä, är f. n. ute på remiss till kommuner, organisationer m. fl. Remisstiden omfattar efter viss förlängning endast veckorna 2-10. Detta är en utomordentligt kort remisstid med tanke på ärendets vikt, omfattning och komplexitet. Det slutliga förslaget till SBN-Ä skall underställas regeringen.

Med anledning härav vill jag fråga bostadsministern:

Är bostadsministern villig att ändra tidpunkten för planverkets överlämnande till regeringen av förslag till SBN-Ä, så att verket kan förlänga remisstiden fram till exempelvis den 1 juli 1984?

12 § Kammaren åtskildes kl. 15.30.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert